

Dominicusgemeente Amsterdam, 25 februari 2007

Is hij 'het'?

Vandaag beginnen we een serie diensten over het evangelie naar Matteüs. De man die in één tekst zijn handtekening heeft gezet, zoals een schilder in een hoekje van zijn schilderij. Dan gaat het over een schriftgeleerde die nieuw en oud bijeenbrengt: Matteüs ten voeten uit. Interessant, voor wie het interesseert - maar het doet je ook de grote afstand voelen, in tijd, taal, cultuur, geloofsverwachting. Het koninkrijk van God, de orde van gerechtigheid, een nieuw genadejaar van vrede en verzoening, het staat er allemaal in. Maar het staat soms ook zo ver van je vandaan, na zó veel eeuwen technische ontwikkeling en verlichting, die ook eeuwen vol primitief geweld en geestelijke duisternis zijn geweest. En toch. Altijd weer 'en toch'.

Toch raken ze ons telkens weer, de messiaanse zangen van profeten over een wereld van licht en leven en liefde, of de psalmen als liederen van hoop en perspectief. 'Dorstige grond een oase': met één zwaai wordt de afstand dan weer overbrugd. Dát herkennen we, het weet ons te raken, al zouden we waarschijnlijk niet precies (!) kunnen zeggen wát we dan verwachten, hoe, wanneer. Het zou ook onderling nog heel verschillend zijn bij elk van ons. Maar hoe dan ook, bij zulke profetieën en psalmen springt ons hart hoog op in ons. En vóór je het weet sta je daar zomaar naast die vreemde jongeman, een zonderling in een kameelharen mantel, levend in de wildernis aan de rand van het cultuurland, zich voedend met sprinkhanen en honing, bekend om zijn felle preken. Ook hij, júist hij, Johannes de Doper had geleefd voor dat wat hij vurig verwachtte: deze wereld omgekeerd en radicaal vernieuwd. 'Koninkrijk der hemelen' noemde hij dat, samen met zijn volgelingen, die hij eerst diep door de Jordaan, de dooprivier had laten trekken.

Hij is gevangen gezet. Hij zal onherroepelijk terechtgesteld worden als religieus en politiek extremist. En nu heeft hij het zelfs in de kerker horen gonzen van geruchten. Hij herkent ze maar al te goed. Het zijn geruchten van woorden en werken waar maar één woord bij past, een woord dat je licht maakt in je hoofd, dat je hart sneller doet kloppen, een woord dat klinkt als een nodiging tot de dans: het grote en hoge M-woord, 'messiaans'! Verwijzend naar dat Godsrijk en naar de gezalfde van Godswege die dat draagt en nabijbrengt. Johannes stuurt zijn volgelingen op hem af met maar één vraag: 'Ben jij het, de Komende - of moeten we toch een ander verwachten?'.

Voor de eerste lezers en hoorders van Matteüs moet het hun eigen vraag geweest zijn, tegen de achtergrond van de schokkende gebeurtenissen uit hun dagen. Laten we ons niet vergissen. De heilige stad en de tempel verwoest en ontwijd, chaos alom, verwarring en onzekerheid. Zij, de eerste lezers, behoren tot de volgelingen van de jood Jezus die de Christus genoemd werd, 'Gezalfde, Messias'. Zij hadden zich toevertrouwd aan een uniek verhaal over hem, een verhaal op dood én leven, dat rijmde op oude profetieën en op de geloofspoëzie van de psalmen. Maar met dat al was het er nog steeds niet van gekomen, van dat Godsrijk, die nieuwe wereld achter deze oude. Dorstige grond een oase...wáár? Alle vastigheden weg, de stad, het heiligdom een ruïne (geen oase). En zij zelf bovendien als Jezusbeweging in conflict met hun vroegere geloofsgenoten. Hoe moet het verder, hoe lang gaat dit nog duren. 'Is hij het wel - of moeten we toch een ander verwachten?'. Of dezelfde vraag anders: leidt de weg van deze gekruisigde messiaanse gestalte werkelijk door de dood heen naar de onthulling van het Godsrijk?

Het antwoord dat Johannes en daarmee die eerste gemeente krijgt, is onthutsend. Dit is het antwoord: 'Ga naar Johannes en vertel wat jullie horen en zien'. En dan komt het rijtje messiaanse tekenen dat voor Johannes glashelder moet zijn geweest. Die kende hij van de profeten, Jesaja voorop. Het moet hem als muziek in de oren hebben geklonken. Dus toch! Zes tekenen als proclamaties van het Koninkrijk en zijn gerechtigheid. Zes paukenslagen uit de profetie: Blinden zien. Verlamden lopen. Melaatsen rein. Doven horen. Doden opgewekt. Armen

omhoog getrokken. Johannes telt mee. Nu nog het zevende teken, dat de profeten nooit vergaten: 'geketenden bevrijd'. Nee! In plaats hiervan dit woord: 'Zalig wie aan mij geen aanstoot neemt'.

Dat waarop Johannes zit te wachten, gaat niet gebeuren. Zijn onthoofding wordt hem niet bespaard. En achter de figuur van Johannes, de voorloper, zie ik de jonge gemeente van Jezus' volgelingen. Hun wordt ook weinig bespaard in hun verwarringen. Dit verhaal werd hún verhaal. Even verder in het evangelie laten zij Petrus namens henzelf belijden: 'Jij bent de messias!'. Ze laten Jezus zeggen: 'Zalig ben je, Petrus, dat je dit kunt zeggen'. En ook: 'Maar de mensenzoon moet nog veel lijden en sterven en opgewekt worden'. Dat is op dat moment ook Petrus op zijn beurt weer te veel.

Het is een vreemd en soms ook hard geheim, dat wij hier vieren, zondag aan zondag, van Aswoensdag naar Pasen toe, in het spoor van Matteüs. Op de eerste zondag van de Veertigdagentijd wordt vanouds vaak gelezen over Jezus' beproevingen in de woestijn. Het is het spiegelverhaal van dat over Johannes in de gevangenis. De Mensenzoon gaat de weg van alle mensen, stelt zich niet boven hen, alle verzoeking daartoe ten spijt. De dienaar staat niet boven zijn meester. Deze meester staat niet boven zijn dienaren. Dat is bijzonder. Maar het roept ook twijfels op. Is hij 'het' wel? Zullen we het ooit beleven, dat Godsrijk, waar vrede niet hoeft bevochten, nooit één mens meer gemarteld en verkracht, geen kindsoldaten meer, geen aidsvirus, geen keihard geldgegraai? Anti-messiaanse tekenen te over en te veel. Maar die andere tekenen, de hoopvolle? Soms kan de melancholie van de teleurstelling, die bij het messiaans geloof behoort, je overweldigen en de verwachting overschaduwten. Is hij 'het' werkelijk?

Meer dan het antwoord aan Johannes krijgen we niet in handen. We zullen het moeten doen met messiaanse geruchten die we te horen en te zien krijgen, soms in ons eigen leven, soms zelfs dat niet. We zullen het moeten uitzingen met wat ons wél gegeven wordt. Een woord van warmte, een gebaar van liefde, een nieuwe kans, iets dat dan toch eindelijk gelukt, momenten van plezier en vrolijkheid, geluk, genade. Of hier: het hoge licht van de kerkrampen, tégen de oppervlakkigheid en platvloersheden in; liederen die je uitvullen boven je eigen zwaarte uit; de macht en poëzie van woorden uit de Schrift, als tegenwicht tegen taalvervuiling en de waan van de dag. We zullen het moeten doen - en dat is zo gek nog niet - met het gerucht van die ene mens, drager van 'een uniek verhaal, nog dagelijks verteld, gedacht, gedroomd, gefluisterd' (Kees Hermis).

Zalig wie aan hem, Minste der mensen, geen aanstoot neemt, maar het waagt met zijn heilsgeheim, waarin de kiemkracht huist van de belofte van de vol-einding die wij verwachten.

Niek Schuman